

КЫРГЫЗ БИЛИМ БЕРҮҮ АКАДЕМИЯСЫ

РЫСБАЕВ СУЛАЙМАН,
ПРОФЕССОР

Китеп окуунун балага тийгизген пайдасы

- Адам, кандай гана илимдүү-билимдүү болбосун, кандай гана байманасы ташыган бай болбосун, китеп окуу- анын илим-билиминин да, байлык-дүнүйөсүнүн да соолбос булагы. Анткени китепсиз адам руху жарды. Ошол үчүн адам баласы китепти бардык рухий мүлк-мурасын жыйнаган казынасы деп билет.

Баланын жаш-курагынын онугуу этаптары:

- -1-1.5 жаш курагы- эне сүтү менен азыктанган курак;
- - 2-7 жаш курагы ата- эненин менен азыктанган курак;
- - 7-15 жаш курак- китеп менен азыктанган курак;
- -16-20 жаш курак- үлгү менен азыктанган курак.

Баланы окууга тартуунун эки жолу бар.

- 1. Бала менен бирге окуу: бул баланы окуу көндүмдөрүнө үйрөтөт, андыктан бирге окуу баланы китепкой болууга тарбиялайт;
- 2. Баланын өз алдынча окуусу: бул баланын окурмандык көндүмдөрүн калыптандырат. Ошонуктан, окуунун бул экинчи жолу алда канча өнүмдүү.

Китеп окуунун өзү да - педагогикалык процесс

Анткени, бала китеп окуудан:

- маалымат алат;
- сабаттуулугу артат;
- окуя тууралуу билет, аны тушунот;
- окуяны талдайт, өз оюн билдирет;
- жыйынтыктуу бир пикирге келет;
- окуяны баалайт;
- ишмердиги артылат;
- ыракат алат;
- - тарбия алат.

Балдар окуучу китеп кандай болуусу керек?

- -балдардын курагына жана курактык психологиясына жараша болушу;
- -балдардын түшүнүгү менен тилине туура келиши;
- -баланын кызыкчылыгына жараша болушу;
- -баланын жан дүйнөсүнө жакындыгы;
- -иллюстациясы китептин мазмунун чагылдырып туруусу;

Жакшы китептин билим берүүчү пайдасы

- -сабаттуулугун арттырат, көп окуган бала сабаттуу болот;
- -ой жүгүртүүсүн байытат;
- - сөз байлыгын өстүрөт, байланыштуу сүйлөөсүн өстүрөт;
- -логикалык ойлоосун өнүктүрөт;
- -кеп маданиятын арттырат;
- -окурмандыгын калыптандырат;

Жакшы китептин билим берүүчү пайдасы

- -интеллектин өнүктүрөт;
- -фантазиясын өстүрөт;
- -көңүл буруусун тереңдетет;
- - ар түрдүү темада эркин баарлаша билүүгө калыптандырат;
- -баланын эсте тутуусун өнүктүрөт, ал аркылуу акылын байытат;
- -билим алуунун каражат-куралына айланат.

Жакшы китептин тарбиялык таасири кандай?

- -баланы өзүн-өзү туура алып жүрүүгө үйрөтөт;
- -сүйлөшүү жана мамиле маданиятына үйрөтүүсү;
- -жүрүм-турум маданиятына конүктүрөт;
- -адамдык асыл нарктарга, баалуулуктарга умтулууга тарбиялайт;
- -жакшы үлгү образдарга жараша калыптандырат, адеп-ыйманы оңолот;
- -нравалык-эстетикалык идеалдарга жараша өнүктүрөт;
- - баатырдык образдар аркылуу эрки бекемделет.

Жакшы китептин өнүктүрүүчүлүк пайдасы кандай?

- -бала өзүн-өзү өнүктүрөт, мүнөзү калыптанат;
- - ички дүйнөсүн, ой жүгүртүүсүн байытат;
- - күндөлүк турмушу менен чектелбей, дүйнө таанымын кеңейтет;
- -ар нерсеге сынчыл ойлоосун өстүрөт;
- -акыл-ой ишмердүүлүктөрүн өнүктүрөт,
- көз карашын байытат;
- -ар кандай сырткы ойлорго жетеленбейт, жеке пикирин бекемдейт.

Жакшы китептин өнүктүрүүчүлүк пайдасы кандай?

- -адамдагы жакшы эмне, жаман эмне, салыштырып билүүгө үйрөнөт;
- -жакшы образдар аркылуу баланын өзүн өзүн тааныйт;
- -улутун таанытат, улуттук аң-сезимин түптөйт;
- -көрктүү, бай, туура, так, логикалуу сүйлөй билүүсүн өстүрөт;
- -күн сайын ырааттуу китеп окуу- анын рухий керектөөсүнө айланат;
- -оюн кенен, түшүнүктүү, терең чагылдырып сүйлөгөнгө жардам берет.

Жомоктун баланын психологиясына тийгизген таасири кандай?

- 1. Балдар кичинекей курагында ишенчээк болушат, андыктан жомокко жеңил эле ишенишет. Демек, жомокту пайдаланып, баланы туура багытта тарбиялоого толук мүмкүнчүлүк болот;
- 2. Бала уктаар алдында ата- энеси жомок айтып берген бала өзүнө кам көрүүчү адам бар экенин туюп, дайыма ата- энесинин мээримин сезип өсөт.

Жомоктун баланын психологиясына тийгизген таасири кандай?

- 3. Көпчүлүк жомоктордо оң жана терс каармандардын күрөшү жүрүп, жыйынтыгында адилеттүүлүк менен оң каармандар жеңишке жетишке жетишет. Демек, бала мындан жаштайынан адилетүү болууга үйрөнөт.
- 4. Жомок-окуу өзүнчө эле элдик терапия, ал аркылуу баланын жан дүйнөсү тазаланат, жакшы жоруктарга үйрөнөт, жакшы образдын мисалында тарбия алат.

Жакшы китептин ден соолукка тийгизген таасири кандай?

- -Баланын мээсинин активдүүлүгү өсүп, ооруларга туруштук берүүгө калыптанат;
- -өзүнө өзүнүн болгон ишеними бекемделип, натыйжада, психикасы бекем болот;
- -жакшы китеп адамдын чаташкан оюн топтоп, санаалардан арылтат, уйкусун ондойт;
- -акыл-эсин терс, жаман ойлордон сактайт, суицидден коргойт;
- - китепти көп окуу эмес, туура эмес жагдайда окуу коздун көрүүсүн начарлатат. (Мисалы, жатып алып же күңүрт бөлмөдө окуу, китеп менен коздун туура эмес аралыгы гана терс таасир берет).

Китеп окуунун улуттун менталитетине таасири

- Китеп окуган адамдары көп болсо, ал улут-окумал жана билимдүү улутка айланат. Кандай гана улут билимдүү улут болгусу келсе, анын ар бир жараны китеп окууга милдеттүү. Китепкөй окурмандар гана китепкөй улутту калыптандырат. Ал улут жаман адаттардан, жаман каадалардан арылат жана таза улутка айланып, өнүп-өсөт.

Балдар, китепти сүйгүлө! Китеп менен
сырдаш болсоңор, ал силерге сүйлөп берет!

Көнүл бурганыңыздар
үчүн чоң рахмат!

Бишкек-2020